శివరేత్రి తిరణాళకు

"యదవ ఆంబోతుమొగం యీడూ, మీనబడి కొట్టాడు – యీఁ – యీఁ – నేనే పెద్దాణ్ణయితే తెల్చేది, యీడి యవారంమేదో. అస లా బోడికొమ్ములుండదే– చీంబోతు మొగంది–దా న్నెప్పుడో నారాకోడూ రెల్లేదాకా బాత్తా. అదేవోఁ వొల్లు తెగబల్చి సాయిమేకులుకాణ్ణుంచీ యిరగబీక్కునీ, ఎల్లి అనుమంతయ్య తోట పాదు సెయటం బాగుండదీ, నేనేవోఁ వుత్తి పున్నానికి, వామికాడ సుట్ట కాలుత్తా కూకునుంటేనీ, వొచ్చి యీపుమీన గబాగబా బాత్తుండాడు. సెబతాలే వుండు నీ పనీ. మొన్నోపాలీ యింతే. దూడ పాలుగుప్పకునిపోతేనీ, సెంబు దీసుకుని అదేమోయిన బాదాడు. ఎప్పుడో ఈలు జూసుకుని నలగబొడుత్తాలే వుండు నీపనీ," అని చౌదరయ్యగా రింటో జీతంజేత్తుండ కోటాయి, చౌదరయ్య యింటికాడ కంపరంబుట్టి, యీపు రుద్దుకుంటా, ముక్కు ఎగ బీల్చుకుంటా, చౌదరయ్యను అదిదనుకుంటా యింటిదార్నబడి వొత్తా వుండాడు.

గెన గెన గెన, గల గల మోగిన్రై దొజత్తంబం మీద గెంటలు.

"ఓరి శివయ్యోవ్, ఓరి సూరాయోవ్? కిందటేడు మోకులూ, పగ్గాలూ రాంకిట్టమ్మగా రింటో పెడ్తే యింకా ఆడీడ దేవులాడ్తుండాడేందిరా, దొబ్బున ఎల్లి ఎత్తకరాకా? దురగయ్యా, రాంలింగయ్యా మీ రెల్లి పెబగుడ్డలు దుమ్ము దులిపి ఆటి చంగతేందో సూడండీ–ఓరి మీ పిల్లలు పడిసావా, యాడికిరా అట్ట దోసుకుంటారూ– వూఁ వూఁ అడ్డం లెగవాల– మండిగం, బొంగులూ వొత్తుండయి. ఏడీ– యీ కమ్మరి బెమ్మానందం మొదలు మాటినిపిచ్చుకోడేఁ– నీ ముక్కు పొడుం బంగారంగాను; ఎహ దొబ్బున్రా యాలమిగిలిపోతుంటే." అనావజాన శివుడిగుడికాడ లచ్చిన్నరసయ్యగారి యీరయ్య కంటం బాకామోగేతలికి– కోటాయి అటనే కటిక్కిన ఆగిపోయి – తలెత్తి ఒక్కపాలి సుట్టూతా జూచి, సప్పున గెహించాడు శివరేత్రి దెగ్గిరికి రానేఒచ్చిందని.

యిహ, బోడికొమ్ముల పాడి బర్రె, తంబంలాంటి చౌదరయ్య, సురసుర మంటుండ యీపుశరమం, అయన్నీ యాడో సముద్రాల కెనకమా లుండయి– 'బుర్' మంటా ఎల్లి ఎగ్గిరి శివుడిగోడెక్కి కూకుండాడు కోటాయి.

"ఓరేయ్ బూసాయ్- యీడరా, యీడా - యిదిగో - బలేవోడివిరా నువ్వా! నాకు సెప్పలేదుగదంట్రా మీరంతా యీడుండారనీ? చరేలే-వుండ్రా నీ చంగద్దెల్చిందీ! ఏరా, మనూరి పెబ కద్దుండారంట్రా?" అని దొజత్తంబంకాడ నిక్కి నిక్కీ సూత్తావుండ సేవితుడు బూసాయిని బిలిసి యిశారించాడు కోటాయి.

"వారె పోరా నీ దసలు కలకటేరు పనయిపోయిందిగానీ! యియాల మద్దానంమించీ పెబ గద్దారని వూరంతా దెలిత్తే, యింగా యిదేంది, అదేందని అడుగుతాడేందిరా యీడూ? యిదిగో కోటాయోవ్, తల్మ్మండమోయ, యీఏడు మనూరి పెబ మేగాల్మీనకి లెగసుద్దంట సూస్కోరా!" అన్నాడు బూసాయి.

"అరే నాయినా దుమ్ములెగవాల-అరహరా!" అనరిశాడు కోటాయి.

"అరహరా!" అనరిశాడు బూసాయి.

"బూసాయ్!"

"ఏందిరా కోటాయ్?"

"ఈ ఏడు పెచ్చుందర్రామయ్య గిత్తల్ని కద్దాడంట్రా పెబకూ?" అనడిగాడు కోటాయి.

"ఒక పెచ్చుందర్రామయ్య గిత్తలేందీ! అంకమ్మ కుమ్మరోళ్ళ కోడె గిత్తలూ, అయ్యన్నగారి బసవమ్మ బుడంపాడు గిత్తలూ- మొత్తం యాభై జతలంట్రా యీ ఏడూ!" అన్నాడు బూసాయి.

"ఆఁ! మరి జవ్వాది సెంచయ్య వొత్తుండాడంట్రా?" అనడిగారు కోటాయి.

"పళ్ళూడగొట్టించి, బెళ్ళు బెట్టించి దశ్శరబా-వొత్తాడంట్రా!" అన్నాడు బూసాయి.

"అసలు సెంచయ్య లేంది ఆడేంవుండదిలేరా! నీకాడ గులాం వుండదంట్రా బూసాయ్?"

"అర్సోలెడు వుండదిరా కోటాయ్"

"బూసాయిపనే రొక్కంగా వుండది, కొండ కెల్తా వుండాడు" అని యిశారబడ్డాడు కోటాయి.

"ఎవురు నేనా? సాల్లేరా కోటాయ్! మా సిన్నాయన సేసీఏసి పడదోశాడుగదంట్రా! 'కోరీ తిరనాలకాడ యాడవ్వోయ్ సాలూ' అన్నాడ్రా - తూత్ తుబుక్కున వుమ్మాశాడు బూసాయి.

"యీడికి అదీ లేదుగదంట్రా!" అన్నాడు కోటాయి.

"అదేందిరా! మనమంతా ఒక ముటాగా ఎల్దాం అనుకుంటుంటే ఏందిరా కోటాయ్? మీ అయ్యనడిగితే పంపియదంట్రా!"

"నీకు తెలవదులేరా బూసాయ్? అసలు మనకు మీసకట్టొచ్చిందంటే యీళ్ళపని ఏఁవున్నా వుంటదిలేరా... యిదుగో బూసాయ్, నే యింటికెళ్లి యిప్పుడే తిరిగొత్తాగానీ యీడే వుంటావుగదంట్రా – సూత్తాగా యవారమేందో–" అంటా గోడదూకి యింటేపులకి గబగబా బయలెల్లాడు కోటాయి.

"అచలు తేల్చేత్తాలే ఎల్లి అయ్యనడిగి. అదేం జబ్బో ఎప్పుడన్నా ఏవఁన్నా అడుగుదామంటే మీనమీనకొత్తాదేం మడిసీ? ఎట్టనబ్బా సావొచ్చి పడిందీ? తను పెండెలకి పెండెలు పుగాకు తాగిబారెయొచ్చుగానీ, కాత్తె కోరీ తిరనాలకన్నా పంపితే ఏవోఁ? ఎల్లి అడక్కుండా వూరుకుంటానా? అమ్మ సెబుతే యింటాడంటా? ఏవోఁ. ఆ మాత్రానికే యినే మద్చయితే యిగనేం? మరి తను కిందటేడు చిలుక్కండవా ఏసుకుని కొండకి ఎల్లొచ్చేం? యీపాలి నన్నూ పంపియమంటా ఏమంటాడో సూద్దాం పంపియనంటేనా– నే బువ దిన్నే దినను. ఆమయిన ఏడుత్తా, దేశాలమీనకి లెగిసిపోతానంటా. అమ్మ ఏడ్చుద్ది. ఆమయిన అయ్యకి గుబుల్దిరిగి "ఎల్లి ఆడే సావు" అనంటాడు, కోరి తిరనాల కెల్లమని. ఏడుకోసులుండ కోటయకొండకు ఎటూ పంపియ్యాళ్లే!" అనుకుంటా ఆలోసెనల్లో బడి కూత్తె లెక్కవొచ్చిన, కోటాయికి సెవికాడ ఏందో తుర్రుపిట్టకి మల్లే 'కుర్రు' మంది, మద్చిని వుక్కిరి బిక్కిరి జేత్తా.

"ఏందిరా అట్ట వులిక్కిబడ్డావు కోటిగా – యిహిహిహిహీ!" అంటా పకపక పగలబడ్డది. కోటాయి కోసం దార్లో కనిపెట్టుక్కూకునుండ కోటాయి పొరిగింటి సేవితురాలు కొండమ్మ.

"ఎవురూ– కొండమ్మా?– ఎందుకమ్మా నా సెవులో అట్టరిశవ్?" నవ్వాగక.

"నువుండలా గంగానమ్మకిమల్లే తేలుకొండీ జడేసుకునీ" అన్నాడు కోటాయి.

"కోతి కోతి!" అంది కొండమ్మ, కోటాయి ఎనకమాల సూత్తా.

"ఆఁ, యాడా– యిదిగో కొండావ్మోవ్, నా చంగతెరగవు, నేనసలే మంచోణ్ణిగాదు, తెల్సిందా?" అన్నాడు కోటాయి.

"మరి నన్నెందు కనాలేం?" అంది కొండమ్మ.

"ఎవురు నేనా ముంగలందీ– అందుకే కొండె గురుద్దనేది" అన్నాడు కోటాయి.

"ఆహాఁ!" అంది కొండమ్మ మెటిక లిరుత్తా.

"యిహీం!" అన్నాడు కోటాయి.

"నేను-కోటయ్య కొండకూ"- అని ఆపింది కొండమ్మ.

"ఆం!" అన్నాడు కోటాయి.

"ఏం వుండదీ?" అంది కొండమ్మ.

"అంతేగందా? ఏందో అన్నావనుకుండాలే" అన్నాడు కోటాయి.

"మా బావొచ్చాడుగా!" అంది కొండమ్మ.

"అబ్బో ఏవోం మావొత్తే?" అన్నాడు కోటాయి.

"మరే మా అప్ప అందిగందా బావతో-"

'పూత్!" అన్నాడు కోటాయి.

"యీ ఏడు కోటయ్యకొండ తిరనాలకి ఎల్దాం అంది. చరేనన్నాడు బావ" అంది కొండమ్మ.

"అట్టనా?" అన్నాడు కోటాయి.

"ఎక్కిరిద్దువులే వుండూ. మా అప్ప నన్ను గూడా తీసికెల్తానంటే, బావ చరేనన్నాడుగా-మా అమ్మగూడా ఎల్లమంది" అనేసింది కొండమ్మ.

కోటాయికి గుండెకాయికాడ ఏదో కటిక్కిన వాటేసుకుని గుంజింది.

"అన్నీ వుత్తదిలే!" అన్నాడు కోటాయి.

"పాపం ఎగతాలనుకుంటుండాడయ్య! కావాలంటే ఎల్లి మా అప్ప నడుగు తెల్సుద్ది" అంది కొండమ్మ.

"అమ్మ తోడంటే?" అనడిగాడు కోటాయి.

"అమ్మతోడు" అంది కొండమ్మ.

నేలమీనకి సూశాడు కోటాయి-ఆడ పందాలేసిన నత్తగవ్వలు నోళ్ళు దెడుసుకునుండై.

"నువు గూడా రావంట్రా కోటిగా?" అంది కొండమ్మ కోటాయి యవారం జూసి.

"నే రాను-నువ్వే ఎల్లు మీ అప్పోళ్ళతో-" అన్నాడు కోటాయి.

"ఎందుకురా అంతుడుకూ!" అంది కొండమ్మ.

"బూసాయాళ్ళందర్తో నే కోరీతిరనాల కెల్తుండాలే! హెం! యీపాలి ఏంవున్నా వుంటదిలే ఆడ!" అన్నాడు కోటాయి.

"కోరీ తిరనాలకంట్రా నువు బోయేదీ? హుఁ! కోటయకొండ తిరనాల జూత్తే నీ జనమలో మరిసిబోతా? ఆడికి లచ్చలు, ఏలు పెబ లొత్తయ్యంట్రా! అబ్బ– నా జనమలో జూళ్ళా అన్ని పెబలు! యాడ జూసినా రంకుర్లాటా లేనంటా! చినిమా లొత్తయ్యంటా, కాఫీ ఓటళ్ళొత్తయ్యంటా, లాట్రీలుంటయంట్రా–మరి–మరి బొంబాయి మజా వొచ్చుదంట్రా– ఒరేయ్, యీ ఏడు కాంగిరేసోరి, కెమ్యూనిస్టోరి పెబలు గూడా వొత్తయ్యంట్రా – అబ్బ అబ్బా!" అంటా సంబరంలో బడ్డది కొండమ్మ.

"నా చంగతి ఎవురికీ అక్కర్లా – నే దేశాంతరా ల్లెగిసిపోతాలే–" అన్నాడు కోటాయి గబిక్కన.

"అదేందిరా కోటిగా! కోరి తిరనాలకి ఎల్లిపోతుండానంటివి గదంట్రా?" అంది కొండమ్మ.

"ఏమ్మా వూరకనే అంటే? అందులో మా అయ్యేనా నన్ను పంపిచ్చేది? పద్దాకా ఆ చౌదరయ్యగారింటోనే పడిసావమంటాడు. నీకు యాడో చుడివుండది లేయే కొండమ్మా!" అన్నాడు కోటాయి.

"ఓరి యదవా! అపద్దాలంట్రా సెప్పేదీ? పోనీలేరా నీ చంగద్దెల్చిందీ!"

"మరి నువ్వు వూరిత్తావుంటే యటనమ్మా? యిగ సెప్పనుగా" అన్నాడు కోటాయి.

"పోనీలేరా! అయితే కోటయకొండకి నువుగూడా రావంట్రా?" అంది కొండమ్మ.

"అయ్య సంపడూ?" అన్నాడు కోటాయి.

"అసలు అడిగి సూశావంట్రా?"

"అహేఁ ఇప్పుడేగామ్మా అసలు నాకు చివరేత్రి చంగద్దెల్చిందీ" అన్నాడు కోటాయి.

"అయితే దొబ్బునెల్లి అడిగిరారా ఎటనైనా."

"అడగమంటా?" అన్నాడు కోటాయి.

"మరి మనిద్దరం కల్సి ఎల్లక్కల్లేదంట్రా?"

"ఎటనే కొండమ్మా?" అన్నాడు కోటాయి జవుఁకుతా.

"వారి పోరా నీ కసలు ధైర్నం లేదూ."

"నీకు దెల్బా?" అన్నాడు కోటాయి.

"ఒరేయ్! ఆ రోజున ఎంకడు నన్ను ఎక్కిరిత్తే ఎల్లి ఆణ్ణి సావదన్న లేదంట్రా నువూ?"

“సజ్జలు గార్నయి ఎదవకు!’ అన్నాడు కోటాయి.

“మరి యిగనేఁరా? నాకు దెల్సులేరా నీకు బల్ ధైర్నం వుండదనీ! ఎల్లి దొబ్బున అడిగేసేయరా?” అంది కొండమ్మ కోటాయి సెయి గట్టిగా వొత్తుతా.

“ఇంటికాడే వుంటాడేవోఁ–” అంటున్నాడు కోటాయి.

“అయితే మా అప్పోళ్ళతో నే నొక్కర్తినే కోటయ కొండ కెళ్ళిపోతాలే, ఎల్లిపోతుండాలే–” అంది కొండమ్మ కోటాయి సెయి యిసిరిగొట్టి.

“ఇదిగో కొండమ్మోవ్ – యిటిను. బెమ్మదేవుఁడుగాదు, రావనబ్బెమ్మ అడ్డొంవొచ్చినా చరే, యీ నక్కా కోటిగాడు బలానా కొండమ్మతో, పెదపాలెం పెబెంట కోటయసావిఁ కొండాక్కాల్సిందే అరహరా–” అనరుత్తా బంయిన యింటి ముంగలకి లగెత్తాడు కోటాయి.

యింటిలోన – కోటాయి నాయిన రంగయ్య అప్పుడే వూరోళ్ల యవారాలన్నీ సూసుకుని వొచ్చి, బువదిని, యింటిమయాన తంబంకాడ కూకుని సుట్టపాయ చుట్టుకుంటా, కాత్తె ఆవకాడ బువదినబోతుండ పెల్లాం రవనమ్మతో అదిది మాట్టాడ్తుండాడు.

“కోటిగా?” అని పిలిశాడు రంగయ్య, కోటాయి సల్లగా లోన అడుగెయటం ఓ కంట కనిపెట్టి.

“ఏందయ్యా?” అనడిగాడు కోటాయి మంత్రకట్టు తగిల్నోడికిమల్లే ఆడే ఆగిపోతా.

“యాణ్ణుంచిరా ను వొచ్చేదీ?” అనడిగాడు రంగయ్య అడగాల్సిన పక్కీగా.

“మరేవోఁ– నేనేవోఁ– ఆణ్ణించేనయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి గుటకేత్తా.

“చా యదవా నానిమాటలు రానిత్తావ్? సౌదరయ్యగారింటో పని జెయ్యనన్నావంట దేనికిరా?” అనడిగాడు రంగయ్య.

“నన్ను సావదన్నాడయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి.

“ఈడి మొదులారా, సిన్న పిల్లోణ్ణి కొడ్తాడేందీ?” అంది రవనమ్మ సప్పున.

“ఎహె వుండాతలా. మాటమద్దెన నువేందీ– అయితే బర్రెగొడ్డు, అనంతయ్యగారి తోట్లోబడి మొక్కలన్నీ పాడుజేత్తుంటే, నువు యాడ్రా వుందీ?” అన్నాడు రంగయ్య.

“మరేవోఁ– మాటకి ముంగలే కొట్టాడయ్యా సౌదరయ్యా,” అన్నాడు కోటాయి కల్లు నలుపుకుంటా.

“అదేం సెయ్యో ఆ సవదరయ్యదీ!” అంటున్నది రవనమ్మ వూరుకోబుద్ది పుట్టక.

"మద్దెన బాస మాట్టాడొద్దని నీకు సెప్పలేదంటే? నువుండాడ - అయితే సుట్టగాలుత్తా వామికాడ కూకుండావంటా, మరి అవకాడ బ(్రెగొద్దు యిడిపిచ్చుకుబోతే, ఆడ నీ పనేందిరా పొళ్ళూడదన్నేవోళ్ళు లేకా?" అనరిశాడు రంగయ్య.

ఎంటనే కోటాయి ఆవజాన కుప్పున బూమ్మీన కూలిపోయి 'బ్యావ్' మంటా నేల రుద్దిరుద్ది ఏడుత్తా వుంటం, ఎంటనే రమనమ్మ లగెత్తుకుంటా వొచ్చి "మాయ్యే మా సిన్నినాయనే" అనంటా కోటాయిని కాగలించుకుని బుజ్జగియటం, నిమిట్లమీన చినిమాకిమల్లే జరిగిపోయిందన్నమాట.

ఈ యవారమంతా వయినంగా సూత్తావుండ రంగయ్య కూసేపు నోరు దెరిసి, కాసేపుటికి 'కిహ్ కిహ్' మంటా సలిదగ్గు దగ్గి, సుట్ట ముట్టిచ్చుకుని అట్టనే తంబానికి జారగిలబడి, కల్లు మూసుకుని మైకంలో పడిపొయ్యాడు. ఏదేం సంబందిచనట్టు.

"మా అయ్యగా బువదిందువు దా," అంది రమనమ్మ, సల్లగా కోటాయిని బువమూకుళ్ళకాడికి లాగుతా.

"నా కొద్దే బువ్వా-నే దిననే-యిహిఁ యిహిఁ"

"తిన్నాదూ?" అన్నాడు రంగయ్య కళ్ళు దెరవకుండా.

"ఎహె తాలుందు నువూ, ఆణ్ణసలు బెదరగొట్టీ - దాయ్యా యీడ కూకో యిద్దరం బువదిందాం!" అంది రమనమ్మ కంచంలోకి బువ తోడ్తా.

"నా కొద్దే-" అంటన్నాడు కోటాయి, యవారం దారికి రావాలని రమనమ్మ కోక గుంజుతా.

"అదిగో అందికే - యింద, నోరు బట్టు - మరే, నీకు కోటయకొండ యాడకుండదో తెల్సంట్రా కోటిగా?" అంది రమనమ్మ కోటాయి నోట్లో పొప్పుకూర ముద్ద పెడ్తా.

"క్యాఁ" అన్నాడు ముద్దనోడ్తో కోటాయి.

"చివరేత్రికి కోటయసావిఁ తిరనాల బలే సంబరంగా వుంటదంట్రా కోటిగా," అంది రమనమ్మ రంగయ్యకల్లి ఒక్కంటితో ఒక సూపు సూత్తా.

"ఏందమ్మా?" అనడిగాడు కోటాయి రమనమ్మకల్లీ, రంగయ్యకల్లీ అనుమానంగా సూత్తా.

"ఈఏడు మీ అయ్య నన్ను కోటయకొండ తిరనాలకి తీసుకెల్తాదంట్రా," అంది రమనమ్మ నవుతా.

"కుక్-కుక్" ముద్ద కొరబోతావుండా సగం లెగిశాడు, కోటాయి.

"లేదులేరా నిన్ను కూడా తీసుకెల్తాడంటలే కూకో-"

"ఏంయ్యా?" అనరిశాడు కోటాయి.

"అటనేలే బువదిను," అన్నాడు రంగయ్య, కల్లుదెరిసి పక్కనవు నవుతా.

'అరహరా' అంటా ఎగిరే ఎగర్టం పక్కింట్లో కొండమ్మ ముంగలకెల్లి పడ్డాడు కోటాయి.

"అమ్మబుల్లో-ఏందిరా ఏందిరా కోటిగా?" అనంది కొండమ్మ బిత్తరబోయి.

"కోటయకొండ- మా అయ్య - మా అమ్మ - అరహరా-" అంటా గబిక్కిన కొండమ్మ సెయిబట్టుకొని ఎగర్టం మొదలుపెట్టాడు కోటాయి.

కొండమ్మ అప్ప సెంద్రమ్మా, బావ సూరయ్యా దిమ్మరబోయి లోన తడిక సందుల్లోంచి ఏందిదని యింతగా చూశారు.

తెల్లార్తే చివరేత్రనగా యాభై జత లెద్దుల్తో ముంగల మేలాల్ తాలాల్తో జవ్వాది సెంచయ్య పరవళ్ళు దొక్కుతా వుంటే, గులాం గొట్టుకుంటా పెదపాలెం పెబా, ఎనకమాలే సెయి సెయి గలిపి 'అరహరా' అనరుత్తా ఆరోరి సుట్టాల్తో కోటాయి కొండమ్మలూ కోటయసావిఁ కొండకి పయనమయ్యారు.